

Дело C-45/24

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

24 януари 2024 г.

Запитваща юрисдикция:

Oberster Gerichtshof (Австрия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

13 декември 2023 г.

Ищец:

Verein für Konsumenteninformation

Ответник:

Koninklijke Luchtvaart Maatschappij NV

Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия), в закрито съдебно заседание като ревизионна инстанция [...] по дело със страни Verein für Konsumenteninformation, 1060 Виена, [...], ищец, срещу Koninklijke Luchtvaart Maatschappij N.V., Нидерландия, 1182 GP Амстелвеен [...], ответник, с предмет сумата от 95,14 евро [...], по ревизионната жалба срещу решение GZ 22 R 37/23f-23 на въззивната инстанция Landesgericht Korneuburg (Областен съд Корнойбург, Австрия) от 21 март 2023 г., с което се изменя решение GZ 20 C 232/21 z-1 7 на Bezirksgericht Schwechat (Районен съд Швехат, Австрия) от 17 ноември 2022 г., постанови настоящото

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е:

I. На основание на член 267ДФЕС отправя до Съда на Европейския съюз следните преюдициални въпроси:

1. Трябва ли Регламент (ЕО) № 261/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 11 февруари 2004 година относно създаване на общи правила за обезщетяване и помощ на пътниците при отказан достъп на борда и отмяна или голямо закъснение на полети, и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 295/91, и по-специално член 8, параграф 1, буква а) от него, да се тълкува в смисъл,

че цената на билета, която следва да се вземе предвид, за да се определи подлежащата на възстановяване сума, дължима от въздушния превозвач на пътник при отмяна на полет, включва и разликата, която има между платената от пътника и получената от въздушния превозвач сума и съответства на комисиона на предприятие, действащо като посредник между тези две лица, когато въздушният превозвач знае, че това предприятие обичайно начислява комисиона (такса за посредничество), но не му е известен размерът ѝ в конкретния случай?

2. Носи ли пътникът, който иска връщането на сумата, тежестта да докаже необходимото знание на въздушния превозвач или въздушният превозвач е длъжен да докаже, че не е знаел за комисиона?

II. Спира производството по подадената от ищеца жалба до произнасянето на Съда на Европейския съюз [...] по отправеното преюдициално запитване.

М о т и в и

A. Факти:

- 1 Пътниците имат резервирани чрез платформата за онлайн резервации Opodo самолетни билети за полети KL 1840 и KL 743 на 19 август 2020 г. от Виена през Амстердам до Лима и KL 744 и KL 1847 на 28 септември 2020 г. от Лима през Амстердам до Виена, изпълнявани от ответника, който е авиокомпания. Opodo е сертифицирана от IATA туристическа агенция и като такава има право да издава билети за полети на ответника. Ответникът работи съвместно с Opodo от най-малко десет години. Към момента на извършване на резервацията между ответника и Opodo има т.нар. договор „Global Incentive“, който предвижда установени бонус суми за посредника Opodo, ако се продадат определен брой билети на ответника. Нито договорите на IATA, нито договорите между ответника и Opodo за стимулиране на продажбите („Incentive“) уреждат въпроса дали Opodo може или следва да начислява комисиона на пътниците и в какъв размер.
- 2 Пътниците плащат на Opodo общо 2 053,48 евро. Ответникът отменя полетите. Преди предявяването на иска на пътниците е възстановена сумата от 1 958,34 евро за стойността за билетите. Разликата от 95,14 евро представлява такса (комисиона) за посредничество на пътническия агент Opodo. Ответникът не е осведомен за конкретния ѝ размер.
- 3 Пътниците цедират правата си на възстановяване на стойността на билетите на ищеца — сдружение за защита на потребителите, което приема цесията.

Б. Позициите на страните по делото и развитие на производството:

- 4 С предявения на основание член 8 от Регламент (ЕО) № 261/2004 иск ищецът търси от ответника 95,14 евро ведно с лихвите. Той счита, че трябва да бъде възстановена стойността на самолетните билети, включително комисионата. За целта било достатъчно ответникът да знае, че обичайно се определя комисиона, и да приема, че тя се определя от посредника. С предоставянето на билетите си на онлайн туристически агенции като Opodo, ответникът разширявал обхвата на дейността си. Било несправедливо да не бъде осъден да възстанови комисионата за посредничество, още повече че той имал полза посредничеството на Opodo да продължи. Условието ответникът да е одобрил конкретния размер на комисионата, за да бъде включена в подлежащата на възстановяване обща стойност, не можело да се изведе от практиката на Съда на Европейския съюз.
- 5 Ответникът моли искът да бъде отхвърлен. Той изтъква, че не съществува договореност относно начисляването на такса за посредничество и че по принцип не знаел дали Opodo изисква такава и евентуално какъв е нейният размер. Ответникът не бил одобрил цени, различни от стойността на билета; съгласно практиката на Съда на Европейския съюз наличието на такова одобрение било условие, за да могат пътниците да поискат от него да им възстанови и таксата за посредничество в случай на отмяна на полет.
- 6 Първоинстанционният съд приема правната позиция на ищеца и уважава иска.
- 7 Въззивният съд приема правната позиция на ответника и отхвърля иска.
- 8 С подадената ревизионна жалба ищецът атакува въззивното решение с искане то да бъде изменено, като искът бъде уважен.
- 9 В отговора си на ревизионната жалба ответникът иска същата да бъде отхвърлена като недопустима, а при условията на евентуалност — като неоснователна.

В. Релевантни разпоредби:

- 10 Член 2, буква е), член 5, параграф 1, буква а) и член 8, параграф 1, първо тире от Регламент (ЕО) № 261/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 11 февруари 2004 година относно създаване на общи правила за обезщетяване и помощ на пътниците при отказан достъп на борда и отмяна или голямо закъснение на полети и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 295/91 (наричан по-нататък „Регламент № 261/2004“), включително заглавията, гласят:

„Член 2

Определения

За целите на настоящия регламент:

а) [...]

е) „билет“ означава валиден документ, даващ право на транспорт, или нещо еквивалентно на нехартиен носител, включително електронна форма, издаден или одобрен от въздушния превозвач или негов упълномощен представител;

ж) [...].

Член 5

Отмяна

1. При отмяна на полет съответните пътници:

а) получават помощ от оперирания въздушен превозвач по член 8; и

б) [...].

Член 8

Право на възстановяване стойността на билетите или премаршрутиране

1. Когато се прави позоваване на този член, на пътниците се предлага избор между:

а) – възстановяване до седем дни по силата на член 7, параграф 3 на пълната стойност на билета на цената, на която е купен, за част или части от неосъществен път и за част или части от вече осъществен път, ако полетът повече не изпълнява предназначението си по отношение на първоначалния план за пътуване, заедно с, когато е уместно,

– [...]“.

Г. Мотиви за преюдициалното запитване

- 11 Регламент № 261/2004 следва да гарантира високо равнище на защита на пътниците (съображение 1). При отмяна на полет пътниците следва да могат да получат или възстановяване стойността на билетите, или премаршрутиране при задоволителни условия, и за тях следва да се положат съответни грижи, докато чакат по-късен полет (съображение 13).

- 12 За да се постигнат тези цели, член 5, параграф 1, буква а) от Регламент № 261/2004 предвижда, че оперирацията въздушен превозвач трябва да предложи помощ на съответните пътници по член 8 от Регламент № 261/2004 при неизвършване на полет, който е предварително планиран и за който има поне едно резервирано място („отмяна“, член 2, буква л) от Регламент № 261/2004). Член 8, параграф 1 от Регламент № 261/2004 предвижда право на избор на пътника. Съгласно буква а), първо тире от него пътникът може да иска „възстановяване на пълната стойност на билета на цената, на която е купен“.
- 13 Член 2, буква е) от Регламент № 261/2004 определя понятието „билет“ като „валиден документ, даващ право на транспорт, или нещо еквивалентно на нехартиен носител, включително електронна форма, издаден или одобрен от въздушния превозвач или негов упълномощен представител“.
- 14 В решение от 12 септември 2018 г. по дело *Harms/Vueling Airlines SA*, C-601/17, Съдът на Европейския съюз вече е разгледал обхвата на правото на пътниците на възстановяване съгласно член 5 във връзка с член 8 от Регламент № 261/2004 по отношение на комисионите на посредници. Пътниците в онзи, както и в настоящия случай са закупили самолетни билети чрез платформата на посредника Opodo. След отмяната на полета въздушният превозвач възстановява само стойността на билета, но не и комисионата за посредничество. Съдът на Европейския съюз най-напред посочва в общ план, че Регламент № 261/2004 има за цел не само да гарантира високо равнище на защита на пътниците, но и да осигури баланс на интересите на пътниците и на въздушните превозвачи (т. 15). Според него „с оглед на тези цели следва да се приеме, че макар комисиона, която посредник събира от пътник при покупката на билет, по принцип трябва да се разглежда като съставляваща част от цената, подлежаща на възстановяване на този пътник при отмяна на съответния полет, по отношение на нейното включване трябва да се прилагат определени ограничения с оглед на интересите на въздушните превозвачи, които то засяга“ (т. 16). От определението за „билет“ в член 2, буква е) от Регламент № 261/2004 следва, че „ако този билет не е издаден от самия въздушен превозвач, различните му елементи, включително неговата цена, трябва във всички случаи да бъдат одобрени от него и следователно не могат да бъдат определяни без негово знание“ (т. 17). Това тълкуване е подкрепено от практиката на Съда на Европейския съюз, от която следва, че частичното възстановяване на „цената на билет“, предвидено в член 10, параграф 2, букви а)—в) от Регламент № 261/2004, в случай че въздушният превозвач настани пътник на място в салон с по-ниска класа от тази, за която той си е купил билет, трябва да се определи, като се вземат предвид само „неизбежните“ компоненти на тази цена, в смисъл че е необходимо те да бъдат платени, за да се ползват в замяна предлаганите от въздушния превозвач услуги (т. 18). Всъщност част от цената на билета, която е определена без знанието на въздушния превозвач, не може да се разглежда като необходима за ползването на предлаганите от него услуги (т. 19). По

тези съображения на преюдициалния въпрос следва да се отговори, че Регламент № 261/2004, и по-специално член 8, параграф 1, буква а), трябва да се тълкува в смисъл, „*че цената на билета, която следва да се вземе предвид, за да се определи подлежащата на възстановяване сума, дължима от въздушния превозвач на пътник при отмяна на полет, включва разликата между платената от пътника сума и сумата, получена от въздушния превозвач, която разлика съответства на комисиона, събирана от лице, действащо като посредник между посочените две лица, освен ако посочената комисиона е определена без знанието на въздушния превозвач*“. Това обстоятелство следва да се провери от запитващата юрисдикция (т. 20).

- 15 В това решение Съдът на Европейския съюз уточнява, че комисионата за посредничество по принцип е част от сумата за възстановяване по член 8, параграф 1, буква а) от Регламент № 261/2004. Въпреки това предвиденото от Съда на Европейския съюз изключение, според което условие за възстановяването на таксата (комисионата) за посредничество е тя да не е била „определена без знанието на въздушния превозвач“ (т. 20), дава възможност за различни тълкувания. По-специално стои въпросът как конкретно въздушният превозвач трябва да бъде информиран за комисионата по принцип и евентуално и за размера ѝ и кой носи тежестта да докаже изискваното знание на въздушния превозвач или липсата на такова.
- 16 Досега по тези въпроси съдилищата на държавите членки са прилагали по различен начин решението на Съда на Европейския съюз по дело Harms, C-601/17 (вж. относно това и *Degott* в *Schmid*, BeckOK Fluggastrechte-Verordnung (Регламент № 261/2004 за правата на пътниците във въздушния транспорт), 28-о издание [2023 г.], член 8, точка 4b):
- 17 а) Така например според *Amtsgericht Eilenburg* (Районен съд Айленбург, Германия) (и) на въздушния превозвач е известно, че при продажбата на билети посредниците обикновено начисляват комисиона за посредническата си услуга, която пътникът трябва да заплати наред с отчисляваната за въздушния превозвач стойност на билета, така че посредникът да издаде или предостави самолетен билет. Въздушният превозвач изразил мълчаливо съгласието си с този начин на действие, като предлагал своите полети на платформата на посредника за продажба чрез неговото предприятие. Не било необходимо въздушният превозвач да знае конкретния размер на комисионата, калкулирана от посредника във всеки отделен случай. По-скоро в рамките на справедливия баланс на интересите трябвало да е достатъчно въздушният превозвач да е знаел, че въобще се дължи комисиона за посредничество (*Amtsgericht Eilenburg* (Районен съд Айленбург, Германия), решение 2 С 706/20 от 14.5.2021 г., BeckRS 2021, 12201).
- 18 б) Вземайки предвид решението на Съда на Европейския съюз, *Amtsgericht Frankfurt am Main* (Районен съд Франкфурт на Майн, Германия) приема, че комисионите по принцип трябва да бъдат възстановени от съответния въздушен превозвач, за да се гарантира възможно най-висока

защита на потребителите. Не било желателно обаче въздушен превозвач да може да се позове на своето незнание, когато съзнателно отказва да научи съответния конкретен размер на събираните комисиони (Amtsgericht Frankfurt am Main (Районен съд Франкфурт на Майн, Германия), решение 31 C 736/21 [96] от 13.7.2021 г., публикувано на dejure.org).

- 19 в) По възражението на авиокомпания, че дадена комисиона е била определена без нейно знание, Amtsgericht Köln (Районен съд Кьолн, Германия) посочва, че било очевидно, че опериращ на пазара стопански субект — пътнически агент, начислява комисиона при осъществяването на дейността си. Защо това обстоятелство е останало неизвестно за авиокомпанията, не било ясно и не било обяснено в достатъчна степен от нея. Доколкото е възможно авиокомпанията предварително да не знае конкретно определения размер на таксата за посредничество, това обстоятелство било ирелевантно. От решението на Съда на Европейския съюз не следвало, че в тази насока е необходимо да се знае точният размер на комисионата, още повече че приетото от Съда на Европейския съюз в случая принципно задължение за възстановяване на комисионата по член 8, параграф 1 от Регламент № 261/2004 вероятно би станало безпредметно и авиокомпанията в този случай би могла да заобиколи това задължение чрез подходящи мерки (Amtsgericht Köln (Районен съд Кьолн, Германия), решение 117 C 128/21 от 17.11.2021 г., BeckRS 2021, 47798).
- 20 г) Като се позовава на решението на Съда на Европейския съюз, Landgericht Landshut (Областен съд Ландсхут, Германия) — по случай на авиокомпания, която няма контрол върху това дали избраният от пътниците пътнически агент начислява комисиона и в какъв размер, но която „съзнателно и доброволно — без да е необходимо допълнително одобрение — предоставя своите билети за продажба от пътнически агенти от глобална резервационна система, като знае, че пътническите агенти ще продават билетите на определени от самите тях цени на крайните клиенти“ — застъпва разбирането, че не е необходимо знание за конкретния размер на таксата, събирана от пътническите агенти (Landgericht Landshut, решение 14 O 2303/21 от 3.12.2021 г., BeckRS 2021, 55342).
- 21 д) От друга страна, Oberlandesgericht München (Висш областен съд Мюнхен, Германия) в постановено като въззивна инстанция решение по горепосоченото решение на Landgericht Landshut (Областен съд Ландсхут, Германия) заключава от направената от Съда на Европейския съюз преценка по дело *Harms*, че „е от значение въздушният превозвач да знае конкретно определената цена на продавания билет“. За разлика от Landgericht Landshut (Областен съд Ландсхут, Германия), според тази юрисдикция не е достатъчно въздушният превозвач да приема абстрактната възможност или вероятност пътническият агент да събира такса с неизвестен за въздушния превозвач размер. Само доколкото въздушният превозвач знае, че платена от него комисиона или събирана от пътническият агент с негово знание такса за посредничество се отразява в цената на билета, е логично той да възстанови

тези суми като част от стойността на билета в случай на отмяна на полет. В обратния случай било логично таксите за посредничество да не се отнасят към цената на билета, тъй като пътникът е този, който е използвал услугите на посредника при резервацията на билета, така че събираната такса за посредничество по принцип следвало да се отнесе към това договорно правоотношение (Oberlandesgericht München (Висш областен съд Мюнхен, решение 20 U 8835/21e от 20.7.2022 г., BeckRS 2022, 17623).

- 22 И в настоящия случай предходните инстанции тълкуват решението на Съда на Европейския съюз по различен начин. Докато първоинстанционният съд счита, че не е необходимо въздушният превозвач да се знае конкретния размер на комисионата, въззивният съд застъпва обратната позиция.
- 23 По преценка на настоящия съдебен състав е необходимо разяснение от страна на Съда на Европейския съюз, за да се гарантира еднаквото прилагане в бъдеще на неговото решение по дело *Harms* от съдилищата на държавите членки. Едновременно с това според настоящия съдебен състав е очевидно, че въздушният превозвач не може да възрази, че конкретният размер на комисионата не му е известен, при условие че комисионата не е необичайно висока, което въздушният превозвач би трябвало да докаже. Несъмнено въздушният превозвач е длъжен да предполага, че търговският посредник за продажба на билети, с когото работи съвместно, обикновено работи само срещу комисиона.

Oberster Gerichtshof (Върховен съд)

Виена, 13 декември 2023 г.

[...]